

Farklı Kültürlerde ve Eğitimsel Süreçte Renklerin Dili

Nihat ÇALIŞKAN¹, Elif KILIÇ²

ÖZ

Toplumlar, içinde buldukları alan ve yapılarına göre kendine has kültürler oluşturmuştur. Nesne ve varlıkları tanımlamada, insanların iç dünyasını ifadesinde kullanılan renkler de kültürlerin bir bileşenidir. İnsanların duyu ve düşüncelerine tercüman olan renkler zaman zaman içerisinde değişik anlamlar kazanmıştır. Renklerin kazandıkları anlamlar bireyin içinde bulunduğu kültüre göre farklılıklar göstermekte ve günlük yaşamda etkisini değişik şekillerde göstermektedir. Ayrıca renkler, bireyleri fizyolojik ve psikolojik olarak da etkilemektedir. Bu çalışmada renklerin genel olarak çağrıştırdıkları ve kültürlere göre kazandıkları anlamlar, bunun yanında renklerin eğitimsel süreçteki etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Söz konusu çalışma, tarama modeli ele alınarak hazırlanmıştır. Renklerin kültürlere göre hemen hemen aynı şeyleri ifade edebileceği gibi çok farklı şeyleri de sembolize edebileceği ve renklerin eğitimsel süreçlerde de etkili olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: renkler, kültür, eğitimsel süreç

Language of the Colors in Different Cultures and Educational Process

ABSTRACT

Societies form their own cultures according to the place lived and the social structures. Colors used in identifying objects and possessions; and in expressions of the feelings inner world are also an element of the cultures. Colors articulating feelings and ideas have many associations. The associations that colors have change from one culture to another. Also, colors affect daily life in different ways. In addition, colors have power to affect people physiologically and psychologically. In the current study, it is aimed to find out colors' general associations and semantic associations changing from culture to another culture as well as their effects on educational process. The study is conducted in descriptive survey model. It is concluded that colors may refer almost the same associations as well as different ones. Besides, it is found out that colors may be affective in educational processes.

Keywords: colors, culture, educational process

GİRİŞ

Dünyayı kuşatan renkler farkında olarak ya da farkında olmaksızın hayatı ve seçimleri etkilemektedir. Renklerin insanlar üzerinde yarattığı etki çok eski zamanlardan beri bilinmektedir(Mazlum, 2011: 127). Yine aynı şekilde Çekinmez (2010) de renk körleri haricinde tüm insanların renkleri benzer şekilde

---

¹ Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretimi, ncaliskan@ahievran.edu.tr.

² Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi

görüp algılamalarına rağmen söz konu renklerin insanların hayatlarında farklı etki ve anlamlara sahip olduğunu belirtmektedir.

Zamanla insan psikolojisi, kişiliği ve ruh dünyası ile renkler arasında bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur. Günlük yaşamda karşılaşılan bazı renkler bireyde heyecan, mutluluk duygularını uyandırırken; bazı renkler de can sıkıntısı, depresyon gibi duyguları tetiklemektedir. Farkında olunmasa bile renkler bireyler üzerinde büyük etkiler yaratarak onları etkilemektedir ve kişilerin giyim tarzlarını ve estetik algılarını, renkler oluşturmaktadır.

Herkesin tercih ettiği bazı renkler vardır. Fakat bu seçimlerin bilinçli mi yoksa bilinçdışı mı olduğu bireyler tarafından fark edilmemektedir. Oysa ki, Yıldırım(2006: 130) renkler üzerine yapılan araştırmalarda bunun bilinçsiz bir tercih olmadığını belirtmektedir; çünkü ona göre renkler, sağlıktan karaktere kadar pek çok alanda ruh dünyasına etki etmektedir.

Keskin (2006: 24)' e göre renklerin sahip olduğu etkiler odaklanma, dikkatli olma, saldırganlık seviyesi ve stres gibi sıralanabilir. İnsanoğlu dünya ile tanışmasından itibaren renkleri ayırt etmeye başlar ve renklerden etkilenir. Yaşam içerisinde bu renklerin onun için bir anlam ifade etmesi ise renklerin onu duygusal anlamda etkilemesine, onda iz bırakmasına bağlı olarak gerçekleşir (Zıllıoğlu, 2007:182).

Daha önce de bahsedildiği gibi renklerin bir kısmı diğer renklere göre daha kolay fark edilme özelliğine sahipken bazıları da insan psikolojisini olumlu ya da olumsuz olarak etkileme gücüne sahiptir(Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 274). İlk bakışta göze çarpma, fark edilip edilmemeleri durumundaki farklılıklara ek olarak kültürden kültüre renklere yüklenen anlamlar da değişmektedir. Bunun yanı sıra günlük yaşamda bireylerin sahip oldukları ruh halleri de yine renkler aracılığıyla ifade edilmektedir. Örneğin; gerçekleşmesi çok zor olan hayallere pembe hayaller, söylenen küçük yalanlara da beyaz yalanlar denilerek renklerin hislere olan tercümanlığı göze çarpmaktadır(Kılıçarslan ve Fidan, 2012: 39). Renkler yansıttıkları farklı ışığı, yarattıkları duygularla hayata değişik değerler katarlar.

Renkler, eğitsel süreçlerde de bireyler üzerinde psikolojik ve fizyolojik etkiler yaratarak etkili olabilmektedir. İç ve dış mekânlarda tercih edilen renkler öğrenenlerin algılarında değişiklikler yaratarak eğitsel süreçleri istenilen şekilde yönlendirebilmektedir. Bu durum eğitsel süreçte kullanılan ortamlardaki renklerin rastgele değil özenle seçilip kullanılması gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Renkler, iletişimin önemli etkenleri arasındadır. İletişimde kullanılan renkler bireyin psikolojik durumunu da ortaya çıkaran kavramlardır. Çünkü birey farkında olmadan içerisinde bulunduğu psikolojik durumu tercih ettiği renklerle karşıya iletmektedir. Örneğin, parlak renkler heyecanı simgelerken, mat renkler

ağırbaşlı bir izlenim yaratmak için kullanılabilir. Yapılacak renk tercihinde bireyin karakteri, içinde bulunduğu koşullar, yaşı, cinsiyeti, heves ve istekleri etkilidir. Ayrıca devlet erkini oluşturan askerlerin, polislerin veya kolluk güçlerinin üniformalarının renkleri de bireyleri etkilemektedir.

Renkler bireylerde olduğu gibi kültürden kültüre de farklı anlamlara gelmektedir. Farklı anlamlarının yanında renklerin evrensel işlevleri tüm dünyada aynı çağrışımlar yaratarak bireylerin ortak bir noktada birleşmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca renkler çeşitli işlevsel fonksiyonlara da sahiptir. Renklerin sahip olduğu bu işlevsellik özelliği yaşamın her alanında olduğu gibi eğitsel süreçlerde de etkili olabilmektedir. Bu çalışmada renkler genel olarak çağrıştırdıkları anlamlar ve renklere kültürlere göre yüklenen anlamlar açısından açıklanmaya çalışılmıştır. Renklerin farklı kültürlerde kazanmış oldukları farklı anlamların bilinenin aksine çok farklı şeyleri sembolize ettiği ve renklerin eğitsel süreçlerde de etkili olabileceğini literatüre dayandırarak ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmadan elde edilecek veriler, bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etmede kullanılan ve kültürden kültüre değişen rengin anlamsal çağrışımlarının ortaya konulmasına yardım edecektir. Renklerin kültürel çağrışımlarını bilmek, söz konusu rengin bulunduğu kültüre göre etkili şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla rengin işlevsel özelliği kullanılarak iletilmek istenen mesaj alıcısına tam olarak ulaşacaktır. Bu konudaki literatür incelemesi sonucunda ortaya çıkacak olan bilgilerin hem kültürlerarası değişiklik gösteren anlamların hem de rengin evrensel çağrışımlarının ortaya konulmasına yardımcı olacaktır. Böylece sözsüz iletişimin önemli bileşenlerinden olan rengin hayatımızdaki yeri ve önemi ortaya çıkacaktır. Ayrıca renklerin sunduğu psikolojik ve fizyolojik etkilerin farkında olunması, eğitsel süreçte bireylerin daha etkin ve verimli olmasında yardımcı olabilecektir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde amaç geçmişte ya da hala var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Kıncal, 2013: 111). İçerisinde bulunulan durum herhangi bir değişiklik yapmadan, etkileme çabası göstermeden tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelinde, çeşitli kaynaklar (resim, yazılı belge, ses kayıtları vb.) elde edilen dağınık veriler belirli bir düzen içerisinde aktarılır. Bu çalışmada, daha önce renkler üzerine yapılmış olan çalışmalar incelenmiş, renklerin kültürlere göre kazanmış oldukları farklı anlamlar, günlük hayat ve eğitsel süreçteki işlevleri önceki çalışmalar ışığında yordanmıştır.

Farklı Kültürlerde Renk Çağrışımları

Kültür, tanımlanması zor olan ve üzerinde çok sayıda tanımlanmış olan bir kavramdır. Kültür, toplumlara göre farklılık gösterdiği için genel kabul gören ortak bir tanım bulunmamaktadır.

Kültür, Çekinmez (2010) tarafından “ öğrenilmiş insan davranış modellerinin tümü” veya “ bilgi, inanış, sanat, yasa ve kanunlar, ahlaki değerler, gelenek ve görenekler, bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun davranış ve diğer yeteneklerinin tamamını içeren karmaşık bir yapı” olarak tanımlanmaktadır. Yine TDK (10. 06. 2014)’ da kültürün tanımı “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçlar bütünü” olarak belirtilmektedir.

Mazlum(2011: 135) ise kültürü “bir toplumun gelenek ve görenekleri, inanışları, düşünceleri, bilim ve sanatı” olarak ifade etmektedir. Dolayısıyla kültür o toplumun yaşam biçimi ve birikimidir.

Kültürün tanımını yaptıktan sonra kültürden etkilenen renk kavramından söz edilebilir. Renkler, bireylerin duygu, düşünce ve eylemlerini etkileyerek onları değişik şekillerde etkisi altına almaktadır. Öztuna (2007: 88) rengin, “şekillerin ifadesi olduğunu, yanılısamacı bir ortam yarattığını ve renklerin olguları betimlemek ya da tanımlamak için kullanılabileceğini” ifade etmiştir. Renklerin bulunduğu bir ortamda sözlerin olup olmaması mesajın iletilmesinde çok hayati değildir çünkü renkler zaten kendi içerisinde anlamlar barındırdığı için sözsüz iletişimi destekleyerek mesajın alıcıya ulaşmasını sağlar.

Aslında çevremizde gördüğümüz nesnelere belirli bir rengi yoktur, göze çarpan renkler, elektromanyetik dalgaların birleşiminden oluşmaktadır ve rengin kaynağı ışıktır. Sözen ve Tanyeli(2011); rengi, ışığın kendi öz yapısına ve nesnelere üzerindeki yayılımına bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etki olarak tanımlamaktadır. Mazlum (2011) “renk fiziksel bir oluşumdur ve ışık ile birlikte var olur” şeklinde rengi ifade etmektedir.

Yine aynı doğrultuda, Çekinmez (2010), “dünyadaki nesnelere hiçbirinin renginin olmadığını; rengin ışığın değişik dalga boylarının gözün retinasına ulaşması ile ortaya çıkan bir algılama olduğunu” ifade etmektedir. Söz konusu algılama, ışığın maddeler üzerine çarpması ve soğurulup yansımaları nedeniyle çeşitlilik gösterir ve böylece renk oluşur. Örneğin; tüm dalga boyları birden aynı anda göze ulaşırsa bunun beyaz, hiç ışık ulaşmazsa siyah olarak algılanmasına sebep olur.

Renk, sanat ve tasarım için aktif şekilde kullanılan bir faktör olmasının yanı sıra kendisine anlam yüklenen sembolik değerleri de taşımaktadır. Renk bir konuda mesaj verebilir, insan davranışları ve fizyolojisi üzerinde etkiler yaratabilir. Sanatta ifade aracı olma özelliğinin yanında insan düşüncesinin dışı vurulmasında simgesel olarak faydalanılmıştır(Mazlum, 2011: 128). Yani soyut kavram ve düşünceler renklerin ışığı altında dışı vurulup hayat bulmuştur.

Renklerin insanlar üzerinde yaptığı etki, eski zamanlardan beri bilinmektedir ve insanlar yaşadıkları, hissettikleri şeyleri renklere yansıtarak belirtmişlerdir. Üzüntü, sevinç, heyecan gibi duygular insanoğlunun yapısında olmasına rağmen

içinde bulunulan kültür bu hislerin değişik şekilde yansıtılmasına ortam yaratmıştır. Bu nedenle renkler farklı kültürlerde farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmıştır.

Renklerin farklı kültürlerde kazanmış oldukları anlamları daha iyi anlayabilmek için renklerin ifade ettikleri anlamlar aşağıda sunulmuştur:

Beyaz

Saflığı çağırıştırır. Bu nedenle Batı’ da gelinlikler genel olarak beyaz olarak tercih edilmektedir(Uçar, 2004: 48). Masumiyet ile ilişkilendirilen bu renk beraberinde akla mutluluğu da getirmektedir. Yine aynı çalışmada beyaz renk Asya’ daki matem ve yasin ifadesi olarak belirtilmektedir. Örneğin; Japonya’ da beyaz karanfil ölüm ile ilişkilendirilmiştir. Yine aynı şekilde Çin’de beyaz gelinlik tercih edilmemektedir çünkü beyaz renk o kültürde yası simgelemektedir(Akkin, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277).

İnan (1987: 412- 413) beyaz rengin Türk kültüründe de sıkça kullanılan bir renk olduğunu belirtmiştir ve beyaz renk ululuk, adalet ve güçlülük anlamlarını barındırmaktadır. Gelinliklerin beyaz olması beyaz renge yüklenmiş olan masumiyet kavramını ve bekâreti temsil etmektedir.

Beyaz renk genel olarak masumiyet, barış, neşe, saflık, temizlik ve ölümsüzlüğün rengidir (Çalışkan, vd., 2010: 104). Birbirlerine sıkça çiçek hediye eden toplumlarda çiçeğin türünün yanında rengi de karşıya iletilmek istenen mesaja ayrı bir anlam katmaktadır(Zıllıoğlu, 2007;181). Beyaz renkte olan bir çiçek ile içtenliği simgelemek mümkün olmaktadır.

Siyah

Siyah renk, birçok ülkede matem çağırıştırır ve korku, ölüm, umutsuzluk gibi duyguları ifade eder (Akkin, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 277; Kılınçarslan ve Fidan, 2012: 48). Bu çağrışımlarının yanında gücü, soyluluğu, ağırbaşlılığı, otoriteyi, aklı, gücü, erdemi, gizemi de temsil etmektedir.

Mazlum(2011: 130)’ a göre Hıristiyanlık ve Müslümanlıkta söz konusu renk fanilik anlamına sahiptir. Ayrıca siyahın gizli, gizemli anlamlara sahip olduğunu umutsuzluk ve hayal kırıklığını temsil ederken diğer yandan siyahın büyüklüğü ve gücü simgelemektedir. Çin’de siyah renk kışı ve kuzeyi simgelerken Eski Mısır ve Kuzey Afrika’da tam tersi olacak şekilde yani verimi ve bereketi temsil eder. Yine aynı şekilde Türk mitolojisinde de siyah renk için temizlik ve kötü anlamları çağrıştırma gibi birbirine zıt olan farklı anlamlar yüklenmiştir.

Çekinmez (2010) genel olarak siyah rengin güç, kuvvet, bazen de keder, yas anlamına geldiğini ifade etmektedir.

Kırmızı

Ana renkler denilince akla gelen renkler arasındadır kırmızı. Kırmızı diğer renklerde olduğu gibi farklı toplumlarda farklı anlamlar kazanmıştır. Heyecan,

aşk, tutku kırmızının çağrıştırmış olduğu anlamlardan sadece birkaçıdır (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi,2004: 275).

Bazı toplumlarda kırmızı rengin saltanat ve iktidarı temsil ettiği kabul edildiğinden bu renk imparator ve padişahların rengi diye anılmıştır. Heyecan, kudret, iktidar anlamları dışında Hindistan’da kırmızı saflığı simgeleyen renk olarak kabul edilmiştir. Batı kültüründe ise aynı renk tehlikeyi belirtmede amacıyla kullanılmaktadır. Kırmızı renk iyi şans ve içtenliğin sembolüğü olarak kullanılmaktadır (Mazlum, 2011: 131).

Ayrıca kırmızı tansiyonu yükseltir, kan akışını hızlandırır; gençliğe hitap eden kıyafet markalarında kırmızının bulunması bir tesadüf değildir. Aynı zamanda bu renk iştah artırır (İzgören, 2000: 138). Bu yüzden birçok gıda firması logosunda kırmızı rengi çokça kullanılmaktadır.

Çekinmez (2010)’ in çalışmasında kırmızı rengin Batı’ da aşk, tutku; Hindistan’ da saflık, doğurganlık; Japonya’da dinsellik, bolluk gibi farklı farklı anlamlara sahip olduğu görülmektedir.

Ayrıca kırmızı tüm toplumlarda kan rengi olarak bilinmektedir. Fakat toplumların farklı yaşam koşulları simgesel değerlerdeki farklılıklara sebep olmuştur. Örneğin, Türk bayrağı kırmızı ve beyaz renkten oluşmuştur. Bayraktaki renk ülke için dökülen kanların bir simgesi olduğu için Türk milleti için çok farklı bir anlam ifade etmektedir.

Sarı

Sarı, önemli olan noktaların vurgulanmasında kullanılabilir dikkat çekici bir renktir. Uçar(2004: 52-53)’ a göre Eski Mısır’da sarı renk gözden düşme, kıskançlık ve utanç anlamındayken Çin’de bu duruma ters düşecek şekilde saltanatı ve sarayı simgeler. Çin ve Batı Hristiyan medeniyetinde sarı renk kutsallığın sembolü olarak kabul gördüğünden kiliselerde yoğun şekilde kullanılmıştır.

Doğu toplumları için kutsal bir renk olan sarı, Batı toplumlarında eğlence ve mutluluğu sembolize etmektedir(Mazlum, 2011: 132). Çekinmez (2010) bu duruma 1960’ larda ortaya çıkıp hala devam etmekte olan “gülümseyen yüz” ikonunu örnek olarak göstermektedir. Çünkü bahsedilen ikon sarı renktedir ve mutluluğu ifade ederken bu ikon sıkça kullanılmaktadır.

Altın renginde olduğu için üstünlük, avantaj anlamında da kullanılmaktadır (Akkın, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 275). Kendine güven, metanet, bilgelik, şan, şöhret gibi altının özelliklerinden dolayı sarı renge değişik anlamlar yüklenmiştir.

Genel olarak bakıldığında ise Andrews(1995: 33)’ a göre sarı renk; parlaklık, neşe, heyecan, hırs, özgürlük, açık görüşlülük, ilham, bilgelik gibi duyguları

çağırıştırır. Aynı zamanda geçiciliği ifade ettiğinden dünyadaki taksilerin renkleri sarıdır.

Mavi

Mavi, gökyüzü ve suyun rengi olarak bilindiği için genel olarak sonsuzluk ve huzurun rengi olarak bilinmektedir. Bu yüzden de sakinleştirici bir renk olarak hassasiyet, barış, sadakat anlamında da kullanılır (Mazlum, 2011: 132). Yine mavi rengin inancı artıran bir renk olduğu düşüncesinden yola çıkılarak Yahudilerin Meryem Ana'nın kıyafetlerinin mavi renkte olması buna bir örnek olarak verilebilir(Akkin, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 276). Ve aynı şekilde Hıristiyanlık' ta mavi umut anlamındadır.

Çekinmez (2010) ise Batı'da mavi rengin birbirinden farklı anlamlara sahip olduğunu belirtmektedir. Bu renk bazen depresyon, üzüntü anlamına gelirken bazen de işbirliği, güvenirlilik olarak kabul edilmektedir.

Mavi renk stres ve tansiyona karşı oldukça yararlı bir renk olarak bilinmektedir. Fakat kullanıldığı ton farklı etkiler yaratabilmektedir. Örneğin; açık tonları huzurlu bir ortam yaratırken, koyu tonları ise depresif bir ortam yaratmaktadır(Çalışkan, vd., 2010:103).

Altıntaş ve Çamur(2013;122)' e göre mavi genel olarak yıldızları, geceyi, derin duyguları, romantizmi simgeler. Yine sinir sistemine iyi geldiği için sıkıntıda, bunalımda olan kimselerin deniz ve gölü seyrettikten sonra daha huzurlu hissetmeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Yeşil

Mavi ve sarının birleşiminden meydana gelen yeşil hem sarı rengin vermiş olduğu sıcaklık hem de mavideki sakinlik ve huzuru yapısında bulunduran bir renktir. Yeşil Batı' da ilkbahar, tazelik ve yenilenmenin rengi olarak bilinmektedir(Çalışkan, vd., 2010: 102).

Yeşil renk aynı zamanda din, iman ve ebediyetin simgesidir. İslâm dininin bu renk üzerinde durduğu kaynaklarda belirtilmiştir(Akkin, Eğrilmez ve Afrashi, 2004). Yıldırım(2006: 133) günümüzde yeşil rengin Müslümanlar için kutsal bir renk olduğunu çalışmasında açıklamaktadır.

Yeşil ağaçların ve doğanın simgesi şeklindedir. Bu nedenle de gıdaların taze ve doğal olduğu izlenimi yaratmak için gıda pazarında, ambalajlarda oldukça sıkça kullanılmaktadır.

Yeşil, genel olarak akla doğayı, cenneti, huzuru, tazeliği, verimliliği ve doğurganlığı temsil eder. Bu duruma örnek olarak, Halse(1978: 27- 34) çalışmasında Orta Çağda gelinlerin yeşil giysi giydikleri ifade eder.

Turuncu

Akkin, Eğrilmez ve Afrashi(2004: 275)'e göre turuncu renk ismini bir meyveden almıştır. Yeniden yaşam duygusu vererek bireyleri canlandırmada oldukça etkilidir. Çekinmez (2010), farklı kültürlerde turuncunun uyandırdığı anlamları Çin ve Japonya da mutluluk ve aşk, Hindistan'da alçakgönüllülük ve fedakârlık, Batı'da Cadılar Bayramı (siyahla birlikte), yaratıcılık ve sonbahar olarak ifade eder. Söz konusu renkten Amerikalılar daha az hoşlanırken Hollandalılar turuncuyu oldukça çok beğenmektedirler.

Genel olarak ise "turuncu heyecan ve mutluluk verici, dinamik, dikkat çekici, çarpıcı, iç açıcı, canlılık, cesaret, güven verici ve yapıcı bir renktir" (Sharma, 2007: 24).

Pembe

Çekinmez (2010)' e göre pembe renk aşk, arkadaşlık, içtenlik ve merhamet anlamlarına sahiptir. Yine aynı çalışmada pembenin Doğu'da evlilik, Batı'da aşk ve bebekler, Japonya'da ise sağlıklı bir hayat anlamına geldiği ifade edilmektedir. Fakat diğer Batı kültürlerinden farklı olarak Belçika' da bu renk erkek çocuğu çağrıştırmaktadır. Ancak pembe genelde kız çocuklarının rengidir.

Pembe renk insanlar üzerinde güven yaratıcı bir renk olarak da bilinmektedir. Çiçeklerde ise pembe renk karşı tarafa sevginin ifadesinde oldukça sık kullanılır(Zıllıoğlu, 2007: 182). Bireylerin sevgilerini belirtmek için kırmızı veya pembe gülleri kullanmaları söz konusu renklerde saklı olan anlamlardan kaynaklanmaktadır.

Mor

Derin psikolojik etkiye sahip olan ve psikiyatri amacıyla kullanılan renktir(Akkin, Eğrilmez ve Afrashi, 2004: 276). Bu nedenle birçok sinir hastasını yatıştırma amacıyla kullanılır. Fakat bazı kaynaklarda is tam tersi olacak şekilde yani mor rengin bireydeki duygusal sorunların, korkularının ortaya çıkmasına sebep olduğu belirtilmektedir(Çalışkan, vd., 2010: 103). Çekinmez (2010) ise mor rengin yaratıcı ve farklı yapıdaki kimseler tarafından(rock müzik şarkıcıları...) sıklıkla kullanıldığını belirtmektedir. Yine aynı çalışmada mor Japonya'da zenginlik, Batı'da kraliyet, Brezilya'da ölümü, Ukrayna'da dayanıklılık, sabır ve güveni temsil ettiği belirtilmektedir. Ayrıca mor renginin hem sevgi hem de nefret duygularını içinde barındırdığı belirtilmektedir.

Genel anlamda ise mavi ve kırmızının karışımı olan bu renk Kılınçarslan ve Fidan(2012: 46)' a göre asilliği, zenginliği, lüksü, ihtişamı, hayal gücünü, odaklanmayı arttırmayı ve kendine güveni simgeler.

Gri

Ağırbaşlılık ve sadaktın rengi olarak bilinmektedir; bu renk işini ciddiye alan kimselerce çok tercih edilmektedir(Altıntaş ve Çamur,2013: 124). İzgören(2000: 144) bu rengin diplomatik bir renk olduğunu belirtmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinde gri rengin sıkça kullanımı bu renge yüklenmiş olan diplomatik

anlamı kanıtlar niteliktedir. Bu renk ciddiyetin yanında nezaketi de içerisinde barındırmaktadır.

Gri rengin tonları farklı erkiler yaratmaktadır. Örneğin; maviye yakın bir ton kasvetli bir etki yaratırken, beyaza yakın tonu ise huzuru çağırır (Çalışkan vd., 2010: 103). Fakat gri renk yaratıcılığı olumsuz yönde etkileme gücüne sahiptir. Bu yüzden bu rengin okullarda kullanılması çok uygun değildir.

Bronz

Bronz renk, tahmin edildiği gibi altın ve parayı çağırır (İzgören, 2000: 144). Bankaların reklamlarında ve panolarında bu rengin sıkça kullanılıyor olması buna örnek gösterilebilir. Fakat genel olarak bakıldığında ise bu renk olumsuz anlamdadır.

Kahverengi

Kahverengi kullanım alanına göre farklı anlamlara bürünebilmektedir. Herhangi bir mekân için kullanılıyorsa mutsuz, kederli bir ortam yaratıp gelenleri bir an önce gitmek için teşvik edecektir (İzgören, 2000: 136). Mobilyalarda ve duvarlarda bulunan kahverengi yoğunluğu bireyi huzursuz ederek buldukları yerden uzaklaşmaları için harekete geçirebilir. Fakat bu renk sarı veya beyaz ile birleştirilirse dinlenme ve rahatlamaya yardımcı olacaktır.

Bireyler kıyafetlerinde bu rengi kullanırlarsa resmiyetten uzak, rahat bir ortam sunabilirler (Çalışkan, vd., 2010: 102). Yani kahverengi karşıdaki bireyin daha rahat hissederek düşüncelerini karşıya iletmelerinde itici bir güçtür. Avusturalya’da bu renk bir takım elbise tercih edilmemektedir. Bu durumun açıklaması ise kahverenginin toprak rengi olmasıdır. Çünkü bu durum diğer insanlar arasında kaybolup gitmeye sebep olur ve bireyin kendisini göstermesini engeller (İzgören; 2000). Çekinmez (2010)’e göre ise Batı’da sağlık ve güvenilirlik anlamında kabul edilirken Hindistan’da yası çağırır (İzgören; 2000).

Renğin İşlevsel Özellikleri

Renklerin bireyler üzerinde psikolojik ve fizyolojik birçok etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Çalışkan vd., 2010; 104). Bunlar bireyin düşünce yapısı, içinde bulunduğu kültürel çevre gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır. Bireyler üzerindeki bu etkilerin bireylerce oluşturulmuş toplumlarda ve toplumların kültürlerinde etkili olması oldukça doğal bir süreç gibi görünmektedir.

Renklerin sahip oldukları etkiler sadece toplumlarla sınırlı kalmayıp evrensel boyutlara ulaşabilmektedir. Bu nedenle renklerin çağrışımlarını bilmek insanları yönlendirmek, sosyal birliktelik sağlamak açısından oldukça büyük öneme sahiptir (Özer, 2012: 272). Farkına varılmasa bile renkler günlük yaşamda oldukça etkilidir. Örneğin; trafikteki yasaklar, tehlikelerden bahsetmek için kırmızı ve uyarılarda ise sarı renk sıkça kullanılmaktadır; yeşil ise her şeyin normal olduğunu, tehlikenin yokluğunu simgelemektedir (Zıllıoğlu, 2004: 184). Yine benzer şekilde damacanalarda sıcak suyu göstermek için kırmızı kullanılırken soğuk suyun belirtilmesinde ise mavi renk kullanılarak genel bir birliktelik sağlanmaktadır.

Cinsiyet ile ilgili kavramlar, kimlikler yine renkler üzerinden götürölmektedir. Pembe, kız çocuklarını simgelerken; mavi renk genel olarak erkek çocukları için kullanılan bir renk olarak bilinmektedir. Erkeklerde mavi renk nüfus cüzdanları kullanılırken bayan kimliklerinin pembe renk olması buna paralel bir durumdur.

Bazı işletmelerin iç tasarımları ve logoları da rengin işlevsel özelliğinin yansıması olarak göze çarpmaktadır. McDonald's, Coca Cola, Burger King gibi ünlü marka ve işletmeler logolarında kırmızının iştah açıcı özelliğİ dikkate alınarak sosyal yaşamda itici bir güç olarak kullanılmıştır (İzgören, 2000; 138). Yine fast-food restoranlarında insanların bir an önce yemeklerini bitirip gitmelerini sağlamak amacıyla kahverengiden yararlanıldığı göze çarpacaktır. Çelik(2000; 83)'e göre mavi ve mor ise daha zarif ve şık bir restoran havası yaratmak amacıyla kullanılır. Bu renkler bireyin acele edip bir an önce gitmesine değil daha sakin şekilde vakit geçirmesine yardımcı olur.

Benzer şekilde et satılan yerlerde yine kırmızının hâkimiyeti görülürken yeşil rengin çokça kullanılmadığı görülecektir. Çünkü yeşil renk vejeteryanlığı çağrıştırmaktadır ve bu da et satılan yerlerde yeşil renk kullanımının doğru olmadığını göstermektedir. Fakat yeşil renk güveni simgelediğİ için bankalar bu renge oldukça sık yer verir.

Renklerin önemi ve çağrıştırdığı anlamlar çiçekler aracılığıyla da günlük hayatta yer almaktadır. Duygusal mesajlar renkler aracılığıyla etkili şekilde sunulmaktadır. Kırmızının tutku, beyazın içtenlik, sarının kırılğanlık pembenin ise sevgi anlamında olduğu belirtilmektedir (Zillioğlu, 2004: 182). İnsanlar, çiçeklerin hoş görüntülerinin yanında ilettikleri mesajlarla duygu ve düşüncelerini sunabilmektedir.

Renkler, tıpta da renklerin psikolojik etkilerinde yola çıkılarak hastaların iyileştirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır (Altıntaş ve Çamur, 2013:123). Renkler sinir sisteminde dengenin oluşturularak bazı hastalıkların önüne geçmede etkili olmaktadır. Huzuru arayan kimselerin mavi ağırlıklı ortamlarda bulunup iç huzuru sağlamaları buna örnek olarak verilebilir.

Verilen örneklerde de görüldüğü gibi renkler birey ve toplumlar üzerinde büyük etkiler yaratıp onları birçok yönden etkileme gücüne sahiptir. Önemli olan renklerin ilettikleri bu mesajları alıcılara iletebilmek ve renklerin evrensel özelliğinden istifade edebilmektir.

Eğitimsel Süreçte Renklerin Etkisi

Eğitim öğretim faaliyetleri öğrencilerin zamanlarının çoğunun okulda geçmesine sebep olmakta ve bunun sonucunda da öğrenciler kişiliklerinin oluşumunda okullardan oldukça çok etkilenmektedir. Algı ve etkilenme süreci bu dönemde oldukça hassas olduğu için eğitim yapılan ortamların gerekli konfor, aydınlık, renk uyumunun sağlanması gerekmektedir. Çabuk(2006: 28) çalışmasında görsel olarak konforlu olamayan bir ortamda öğrencilerde algılama yanılgıları, başarısızlık, yorgunluk, sinirlilik gibi fizyolojik ve psikolojik olumsuzluklar oluşabildiğini belirtmektedir. Bu durum aslında önemsenmeyen ve bireysel

tercihlere göre düzenlenen eğitim ortamlarının, gelişigüzel değil belirli bir uyum ve düzen içinde tasarlanması gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği eğitim yapıları, içerisinde aktif olarak bulunan kimselerin özellikleri dikkate alınarak düzenlenmelidir. Çünkü eğitimsel yapıyı oluşturan iç ve dış mekân bireyde görsel ve psikolojik birçok etki yaratmaktadır (Çabuk ve Yeğin, 2013: 22). Ayrıca söz konusu mekânlar eğitim ve öğretim faaliyetlerinin verimli şekilde gerçekleştirilmesi için oldukça büyük önem taşımaktadır. Formal eğitim genel olarak sınıf içerisinde yani belirli bir mekânda yapıldığı için iç mekân tasarımında etkili olan renk, malzeme ve mekânın büyüklüğünün dikkate alınarak hazırlanması birey üzerinde olumlu etkiler yaratabilmektedir. Bunların dışında öğrenmeyi etkileyen aydınlık, renk, sıcaklık, gürültü, nem gibi değişkenler öğretim esnasında dikkate alınmalıdır (Bal, Tuncer ve Özüt, 2012: 87). Söz konusu değişkenler arasında yer alan ve bireyler üzerinde birçok etki yaratabilen renkler uygun şekilde kullanılırsa hem öğrenci hem de öğretmenlerin dikkatini çekmede ve dinlendirmede kullanılabilir.

Doğru bir şekilde kullanıldığında renk, kültürel ve işlevsel fonksiyonlarında olduğu gibi birçok şey ifade etmekte ve bireye farklı mesajlar göndermektedir. Bu, rengin sıcak veya soğuk olması, açık veya koyu tonlarda kullanılmasıyla mekân algısında farklılık yaratarak sağlanmaktadır. Ancak okullarda rengin yaratmış olduğu etki göz ardı edilmektedir. Bakıldığında okullarda soğuk renklerin kullanıldığı görülecektir. Bu renkler aktiviteleri olumsuz olarak etkilemekte ve motivasyonu güçleştirmektedir (Çabuk ve Yeğin, 2013: 31). Çabuk (2006: 42) sıcak renklerin kullanıldığı bir ortamda geçirilen sürenin soğuk renklerin hâkim olduğu bir mekânda geçirilen süreye göre daha kısa hissedildiğini belirtmektedir. Bu yüzden öğrencilerin derse olan ilgilerini zaman açısından olumsuz etkilememek için sıcak renklerin dersliklerde kullanılması faydalı olabilir. Tavanda ise mekânın aydınlık düzeyini artırıcı olarak bilinen beyazın kullanılması faydalı olacaktır. Çünkü tavanın sıcak renkte olması tavanın daha yakın görünmesine sebep olacak ve basıklık etkisi yaratacaktır.

Tavanda kullanılan beyaz aydınlık artırıcı özellikte olmasına rağmen duvarlarda da beyaz rengin hâkimiyeti bulunursa gereğinden fazla aydınlık etkisi uyandırmakta ve uzaklık hissi yaratmaktadır (Çabuk, 2006: 42). Yine soğuk renklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı mekânlar bulunulan ortamın uzun ve dar olarak algılanmasına sebep olmaktadır ve birey üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Bu nedenle koridorların daha geniş algılanması için bu alanların açık renkler kullanılarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak okullarda koridorlar genel olarak soğuk renklere boyanmaktadır. Soğuk renklerin kullanımıyla koridorun uzun olarak algılanması sağlanırken sıcak renklerin sağlanmış olduğu genişlik ve ferahlık hissi ortadan kaldırılmaktadır.

Okullarda duvarlar ve malzemeler, göz rahatlığı ve güvenliğini sağlayacak renkler ile boyanmalıdır. Bu renkler mat gri, yeşil ve mavi olabilir (Küçüköğlü ve Özerbaş, 129).

Renklerin mekânlarda doğru kullanımı ile enerji tasarrufu sağlanabileceği sonucu elde edilmiştir(Çabuk, 2006: 27). Yapılan bu çalışmada mavi ve kırmızıya boyanmış sınıflar, yaymış oldukları psikolojik sıcaklık etkisine göre kıyaslandığında mavi-gri tonlarına boyanmış olan sınıf kırmızı renkli sınıfa göre 4 C daha soğuk hissedilmiştir. Yine aynı şekilde kullanılan renkler, o ortamda geçirilen zaman algısında da farklılıklara yol açabilmektedir. Sıcak renklerle boyanmış bir ortamda geçen zaman normalden daha fazla algılanırken soğuk renklerle renklendirilmiş bir mekânda tahmin edilen sürenin, gerçek sürenin altında olduğu saptanmıştır. Yani soğuk renklerin rutin işler için uygundur sonucuna varılabilir. Bu nedenle okullarda heyecan, mutluluk, enerji gibi duygular uyandıran sıcak renklerin kullanımı uygun olabilir.

Renk nasıl ki günlük yaşamda etkili olan bir faktörse bu etkenin günlük yaşamın vazgeçilmez parçalarından olan internet üzerinde de etkili olmasını beklemek olasıdır. Seçilen rengin, eğitimsel süreçler üzerinde etkili olduğunu belirttikten sonra eğitimde etkili olan teknolojinin kullanımından bahsetmekte yarar vardır. İnternetin yaşamın çeşitli alanlarını etkileme gücünden eğitim sektörü de payına düşeni almıştır ve Web destekli öğrenme de bunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Web destekli öğrenme ile öğretim içerikleri, öğretim programları ve derslerle ilgili çeşitli duyurular öğrenenlere kolay şekilde sunulabilmektedir. İletinin doğru ve eksiksiz şekilde iletilmesi için tasarım boyutu önemli bir faktör olmaktadır. Siteler hazırlanırken içerik kadar web sayfasının yapısı da göz önünde bulundurulmaktadır(Karataş, 2003: 140). Renk bir sitenin başarısında içerik kadar öneme sahiptir. Çünkü renk sadece görsellik değil aynı zamanda alıcıya mesajlarda iletmektedir.

Web destekli öğretim etkinliklerinde renklerin birbirini tamamlayacak şekilde kullanılması motivasyonun sürdürülebilirliği ve mesajın tam olarak iletilmesinde etkili olabilmektedir. Bu nedenle vurgulanmak, dikkat çekilmek istenen yerler parlak ve ışıltılı renklerle öne çıkarılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken şey dikkat çekmek isterken tüm metni parlak renklerle doldurmamaktır. O durumda öğrenenler içerikten çok renkleri takip ederek dikkat kaybı yaşarlar. Renk tasarımında açık ve koyu renklerin uygun şekilde harmanlanarak kullanılması etkili olacaktır(Karataş, 2003: 143).

İnternet sitelerinde kullanılan renkler kültürlerde olduğu gibi birçok anlam barındırmaktadır. Örneğin; mavi; barış, uyum ve güven yansıtmaktayken siyah keder, depresyon rengi olarak bilinmektedir(Karataş, 2003:146). Yeşil renk ise serinletici, sakinleştirici etkisi ve bilgelik, verimlilik gibi duyguları çağrıştıran renk olarak kabul görmektedir(Çabuk, 2006: 26). Okullarda bu rengin kullanılması yeşilin yarattığı etkinin bilindiğini göstermektedir.

Web destekli öğretimin yapıldığı sitelerde metinlerin okunabilirliği için rengin uygunluğu dikkate alınmalıdır. Okunma kolaylığı sağlayan renk kombinasyonu beyaz üzerine siyah metindir. Okunmada problemler yaratan olan iki kombinasyon ise; yeşil üzerine kırmızı ve mavi üzerine pembe(Karataş, 2003:

145). Bu nedenle öğretim amaçlı hazırlanan web sitelerinde renk kullanımı tesadüfe ve kişisel zevklere göre yapılmamalıdır. Verim elde edilmesi için uygun renkte artalan ve metin kombinasyonu seçilmeli ve öğrenenin dikkatini dağıtmayacak şekilde tüm sitede uygun şekilde kullanılmalıdır.

Renkler kültürlere, toplumlara göre zaman içerisinde farklı veya benzer anlamsal çağrışımlar kazanmaktadır. Renklerin sahip oldukları çağrışımlar işlevsel şekilde kullanıldığında birçok etki yaratabilmektedir. Eğitsel süreçler de renklerin etkin şekilde kullanılıp öğrencilerin motivasyonunu ve dikkatini artırmada etkili olduğu yapılan çalışmalarda görülmüştür. Sınıfta iyi bir renk uyumunun olması görsellik ve zihinsel etkinlikler açısından uyarıcı etkiler yaratabilir(Karaçalı, 2006: 150). Bu nedenle iç ve dış mekânların ve eğitsel araçların özelliklerine göre uygun renkler seçmeye çaba göstermelidir.

Öğrenciler, eğitim- öğretim süreci içerisinde motivasyon sağlamak ve bunu sürdürmekte çoğu zaman sıkıntı yaşamaktadır. Bu durum renklerin etkili şekilde kullanımı ile önlenmektedir. Motivasyon kaybına ve sıkıcılık yaratan soğuk renklerden ziyade iç mekânlarda heyecan, canlılık uyandıran sıcak renklerin kullanımı öğrenciyi eğitsel süreçte aktif kılmaya yardımcı olacak dolayısıyla motivasyon kayıplarının önüne geçecektir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İnsanlar için iletişim günlük yaşamın olmazsa olmazlarından sayılmaktadır. İletişim sözlü olduğu gibi sözsüz de olabilmektedir ve renk, sözsüz iletişimde söz sahibi olan bir kavramdır. Öztuna(2007)'nin de çalışmasında belirttiği gibi renk, söze gerek kalmaksızın duygu, düşüncelerin resmedilmesinde etkilidir. Yani renk, duygu ve düşüncelerin karşı tarafa iletilmesi sürecinde ve varlıkların tanımlanmasında önemli etkilere sahiptir. İnsanların kendi dünyalarını anlatan renklerin zaman içerisinde simgesel değerlere ulaşması olasıdır.

Renklerin sahip olduğu değerler tüm insanlık tarafından benimsenip aynı anlamlara gelecek şekilde algılansa da bazı kültürlerde renklerin tamamen farklı algılanmıştır. Renk toplumu oluşturan bireylerce farklı anlaşılan bir kavram olduğundan bir kültürden başka bir kültüre bu renklerin çağrıştırdıkları anlamların farklı olması çok yadsınacak bir durum olmasa gerek. Örneğin, Uçar(2004), kültürlere göre değişip tamamen zıt çağrışımlar yaratan beyaz renkten hem matem hem de mutluluğun rengi olarak bahsetmiştir. Çekinmez (2010)'de çalışmasında benzer bir sonuca varmıştır. Çalışmada pembe renk, Batı kültüründe kız çocuklarını çağrıştıran bir renk iken Belçika' da ise Batı'daki duruma zıt şekilde yani erkekleri simgelemede kullanılmaktadır.

Renkler de her konu gibi küreselleşmenin etkisinde kalarak evrensel boyutlar kazanmaktadır. Bu da renklerin kültürlere göre kazanmış oldukları anlamların dikkate alınıp yapılacak olan girişimlerde, düzenlemelerde renklerin etkili şekilde kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. İzgören(2000), iştah

artırıcı ve kan akışını hızlandırma gibi özelliklere sahip olan kırmızının restoranlarda kullanılmasının olumlu etki yaratacağı görüşündedir. McDonald's gibi logosunda kırmızı rengi bulunduran bir şirketin tüm dünyada aynı düşünceyi akla getirdiği düşünülmektedir. Yine aynı şekilde Çekinmez(2010)'in çalışmasında dile getirdiği gibi gülümseyen yüz ikonu sarı rengin yaymış olduğu mutluluğun bir simge olarak evrensel boyuta taşınıp insanlara aynı anlamı çağrıştırdığını örnekler niteliktedir.

Bahsedildiği gibi kültürlerarası farklılıklara rağmen bazı renkler farklı kültürler söz konusu olsa bile aynı anlamlara gelebilmekte ve insanlar üzerinde yönlendirici etkilere sahip olmaktadır. Örneğin, Akkın, Eğrilmez ve Afrashi(2004) ve Sharma(2007), turuncunun insanda heyecan, mutluluk, canlılık gibi duyguları canlandırdığını dile getirmektedir.

Hemen hemen her alanda etkisinin gözlemlenebildiği renklerin, eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği mekanlarda da özenle seçilmesi gerekmektedir. Çünkü Uludağ ve Odacı(2002:4) çalışmasında, sıcak renklerin öğrenenende uyarıcı etki yarattığını ve hareketliliği artırdığını; mavi ve yeşilin ise rahatlamaya yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Lavabo ve kütüphane gibi yerlerde ise soğuk renk kullanımının rahatlatıcı etkisinden bahsedilmektedir. Sınıf düzenlemeleri yapılırken bireylerin yaş düzeylerinin göz önünde bulundurulmasında fayda vardır. Okul ve sınıfların öğrenenende yarattığı etkiler göz önünde bulundurularak öğretmenler ve idareciler tarafında gerekli özen gösterilmeli ve eğitimden tam verim alınabilmesi için renkler uygun şekilde seçilmelidir.

Sonuç olarak renkler insanlığın ilk zamanlarından itibaren her kültürde farklı olarak algılanmış ve farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmıştır. Birbirleriyle aynı doğrultuda anlamlara sahip olduğu gibi, kültürlere göre renklere bazen de tamamen zıt anlamlar yüklemiştir. Fakat renklerin tarihsel süreçte kültürlerde sembolik anlamlar edinerek bireylerin hayatlarındaki tercihlerinde yön verici olarak kullanıldığı görülmektedir. Kültürel boyutlarının yanında renklerin sahip olduğu evrensel anlamlar, bireylerin psikolojik ve fizyolojik etkilenmelerinden yola çıkılarak yönlendirici ve bütünleştirici fonksiyonları da bünyesinde barındırmaktadır. Rengin sahip olduğu söz konusu etkiler dikkate alınarak hazırlanan ortamlar, eğitim ortamları da dahil, istenilen verim ve başarının elde edilmesinde önemli olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkın, C., Eğrilmez, S. ve Afrashi, F. (2004). Renklerin insan davranış ve fizyolojisine etkileri. *Türk Oftalmoloji Derneği XXXVI. Kongresi*, 33, 274- 282.
- Altıntaş, E. ve Çamur, D. (2013). *Beden dili sözsüz iletişim*. Mentis.
- Andrews, T. (1995). *Renklerle tedavi*. İstanbul: Arıtan Yayıncılık.
- Çabuk, G. (2006). İlköğretim binalarının renk açısından değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çabuk, G. ve Yeğin, M. (2013). İlköğretim binalarının renk açısından değerlendirilmesi. *Ç.Ü Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. 29-3.

- Çalışkan, N., Karadağ, E. ve Çalışkan, F. (2010). *Eğitim, iletişim ve öğretmenin beden dili*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çekinmez, V. (2010). *Farklı kültürlerde tenklerin anlamları*. 09. 06. 2014 tarihinde <http://www.een.kso.org.tr/up/download/dokculturandcolor02082010.pdf> adresinden alınmıştır.
- Çelik, M. (2000). *Reklamda tüketicinin yönlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Halse, A. O. (1968). *The use of color interiors*. Mc Graw Hill.
- İnan, A. (1987). *Makaleler ve incelemeler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İzgören, A. Ş. (2000). *Dikkat vücudumuz konuşuyor*. Ankara: Academyplus Yayınevi.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf yönetimini etkileyen fiziksel değişkenlerin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir eğitim Fakültesi*, 7, 145-155.
- Karataş, S. (2003). Öğretim amaçlı web sayfası tasarımında renk kullanımı. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 139-148 .
- Kılınçarslan, F. ve Fidan, M. (2012). Giresun üniversitesindeki çalışan kadın personelin renklere bakışı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4, 38- 54.
- Kıncal, R. Y. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçüköğlü, A. ve Özerbaş, M. A. (2004). Eğitim ergonomisi ve sınıf içi fiziksel değişkenlerin organizasyonu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4, 121-134.
- Mazlum, Ö. (2011). Rengin kültürel çağrışımları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 125- 138.
- Özer, D. (2012). Toplumsal düzenin oluşmasında renk ve iletişim. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6, 265- 281.
- Öztuna, H. Y. (2007). Temel tasarım öğeleri-renk. *Grafik Tasarım- Görsel İletişim Kültürü Dergisi*, 8, 88- 91.
- Sharma, R.(2007). *Renklerle tedavi*. İstanbul: Nokta Yayınları.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U.(2011). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TDK, 10. 06. 2014 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5396a550a1d3c8.53576498 adresinden alınmıştır.
- Tuncer, M., Bal, S., Özü A. ve Köse, N.(2012). Ortaöğretim kurumları öğrenme ortamlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 85 -101.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan. *Milli Eğitim Dergisi*, 153- 154.
- Yıldırım, A. (2006). Renk simgeçiliği ve şeyh galib'in üç rengi. *Milli Folklor*, 72, 129-140.
- Zılhoğlu, M.(2007). *İletişim nedir?* (3. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.

SUMMARY

Societies form their own cultures as a result of their structures. Culture is an extensive concept and there is not a certain definition identifying the concept exactly because culture is sum of the experiences practiced in daily life. In one of the definitions made by Mazlum(2011: 135), culture is defined as it is a reflection of customs, beliefs and ideas. Namely; when mentioned culture, accumulation in many fields of the life comes to mind.

Colors are also placed in the culture because colors take part in individuals' lives and affect them somehow; as a result of that, it can be called as a part of culture. The effect of the colors can be realized in many fields such as colothing, decoration, health. As stated before, whether it is noticed or not, the colors affect people's lives in terms of his psychology, character and mood. For example; while some colors create feelings like happiness, excitement, some colors affect people in negative way and cause boredom, depression. As culture, it is hard to come up with an exact definition of color. When its definition is known, maybe it helps to estimate its effects. According to Öztuna (2007: 88), color is an expression of shapes and it is used in describing events. As for Sözen and Tanyeli (2011), color is an impact gained by propagation of light on objects. In another definition, Çekinmez (2010) states that in fact, there is not color; it is just a result of wave lights coming in different length. As a result of that, eye perceives objects with colors although there is not a certain color of them.

Human being becomes familiar with colors in very early time of his existence. At the first glance, the colors do not mean anything to people. As he practices and acquires experience, the colors start to create some associations in individual. As a matter of fact, colors reflect the symbolic senses gained through experiences. That is why; colors are used symbolically in reflection of emotion and senses (Mazlum, 2011: 128). In another words, discrete stuff turns into concrete ones with the help of colors. For instance, "white lie" is a statement helping to materialize. The statement shows that it is not a lie in reality because there is "white" and it symbolizes innocence and harmlessness. Symbolic associations help to gain new meanings differently from its own sense.

It is known that colors have great impact in people's daily lives and humanity is aware of that fact. However those effects change from culture to another culture. While a color brings the same meaning to mind, it is perceived totally different in another culture. As the color is a concept which can be interpreted differently by the people forming a culture, it is not weird to come across several cultural associations of the concept. Uçar (2004) exemplifies it by stating that white color has various associations depending upon the culture. White is sometimes known for sorrow and sometimes for happiness. It can be said that the same color carries opposite meanings in it. Also Çekinmez (2010) comes up with a similar result in his own study. In his study, it is detected that pink is a color used to represent

boys in a culture however it is not valid for another culture. To the contrary, several cultures use pink to symbolize girls rather than boys.

Although there are some different intercultural associations of colors, there are also similar meanings presented by colors. For instance; in reference to Akkin, Eğrilmez and Afrashi (2004) and Sharma (2007), the color orange animates positive feelings such as excitement, happiness, liveliness in individuals Also it is widely known that green a color of nature and freshness. As for blue, it is defined as a source of peace (Çalışkan, etc., 2010: 103)

Colors have had a universal value as many things in global world. This situation makes people and organizations who want to work in different cultures to pay attention to colors' symbolic meanings in their enterprises and arrangements. If colors' impact on people is taken into consideration, it would have a positive effect. It is thought that some organizations such as McDonalds, Burger King have known the operational function of the colors and that is why they have got their logos in red color. Red brings the same idea to mind and awakens a desire to eat something. Parallel to that, Çekinmez (2010) states that smiling face is decorated in yellow color by taking yellow color's effect into consideration because yellow represents happiness. In the world, it is believed that yellow equals happiness; therefore, smiling face is a sign of joy. While mentioning the operational functions of the colors, it is beneficial to talk about purple and its impacts. Purple is a color having deep psychological meanings; therefore, it is used in treatment of people having neuropathy. Whether we are aware or not, the impact of colors are known many people and put into practice. Turkish armed forces uses gray dominantly by considering its seriousness associations.

Moreover, colors can be used in educational processes to make students motivate and have a nice time during courses. The suitable color choice affects the classroom climate and felt time duration and many other issues (Çabuk, 2006: 27). That is why it is important not to choose the colors according to personal interests but suitable to colors' operational features.

To sum up, colors are perceived and used differently from culture to culture ever since the early times. Although the colors have the same associations in different colors, they are also used in just opposite directions. However, it is clearly seen that colors have some symbolic associations in time and they direct people in their choices. Colors have universal meanings and funtional features in educational processes along with their cultural associations and they are dominant in people's lives as directive and component power.